

ФАЛЬКЛОР ЯК СРОДАК РАЗВІЦЦЯ КУЛЬТУРНА-ПАЗНАВАЛЬНАГА ТУРЫЗМУ

Адной з галоўных задач сучаснага жыцця ва ўмовах глабалізацыі з'яўляецца выхаванне грамадзян краіны як творцаў культуры, фарміраванне грамадскай думкі ў кірунку ўсведамлення значнасці традыцыйнай мастацкай культуры як духоўнай сферы чапавека, асновы развіцця яго асабістай і прафесійнай культуры. Умова станаўлення чалавека культуры - асэнсаванне традыцый і традыцыйнасці, уменне бачыць іх духоўны патэнцыял.

Турызм на сучасным этапе ўяўляе сабой новую сацыяльна арыентаваную перспектыву, накіраваную на ўпарадкаванне ўзаемаадносін людзей і этнасацыяльнага асяроддзя, фарміраванне асабістага вопыту міжнацыянальных зносін, павагі да культуры і традыцый беларускага народа, выхаванне маральных ідэалаў, патрыятызму, экалагічнай культуры. На думку экспертаў Сусветнай турыстычнай арганізацыі, найбольш перспектыўным у развіцці нацыянальнага турызму Рэспублікі Беларусь з'яўляецца культурны кірунак, альбо культурна-пазнавальны турызм.

Пад культурна-пазнавальным турызмам мы разумеем падарожжы, звязаныя са знаёмствам турыстаў з нацыянальнай культурай, звычаямі, традыцыямі ў краіне знаходжання. Асноўнай мэтай такіх падарожжаў з'яўляецца задавальненне дапытлівасці, пазнавальных інтарэсаў турыстаў у галіне культурнага жыцця [1]. Праграма культурна-пазнавальнага турызму ў адрозненні ад іншых відаў турызму насычана экскурсійна-пазнавальнымі і культурнымі мерапрыемствамі. Яе асновай з'яўляецца гісторыка-культурны патэнцыял краіны, які змяшчае ўсё сацыякультурнае асяроддзе з традыцыямі і звычаямі, асаблівасцямі побытавай і гаспадарчай дзейнасці народа. Менавіта турысцка-экскурсійныя падарожжы па родным краі дазваляюць чалавеку пазнаць ва ўсёй разнастайнасці здабыткі культуры, адчуць сябе носьбітам традыцый свайго народа, усвядоміць неабходнасць захавання, распаўсюджвання і далейшага развіцця гісторыка-культурных і прыродных каштоўнасцей.

Беларуская культура мае вялікую гісторыю і ўласныя традыцыі. У ёй увасобіліся самабытныя міфалагічныя, рэлігійныя, мастацкія, маральныя ўяўленні беларускага народа. Беларусь валодае таксама ўнікальнай гісторыка-культурнай спадчынай, увасобленай у матэрыялізаваных прадметах мастацка-прасторавага асяроддзя і ў феноменах нематэрыяльнай спадчыны - у фальклору. Менавіта гэта з'яўляецца сродкам пашырэння рэсурсаў для прыцягнення турысцкіх патокаў ва ўмовах глабалізацыі.

Фальклор ў культурна-пазнавальным турызме з'яўляецца сродкам фарміравання зместу анімацыйных праграм, якія ўключаюць самабытныя народныя святы і абрады, песенна-танцавальны фальклор, тэатралізацыю народных паданняў і легендаў і інш. Адрэчана асаблівасць фальклорных анімацыйных праграм заключаецца ў натуральных прыродных умовах іх рэалізацыі, што спрыяе далучэнню асобы да традыцый свайго народа [2].

Асаблівасці народнай культуры розных рэгіёнаў усё часцей прымушаюць людзей праводзіць адпачынак у падарожжах. Пры гэтым турыст імкнецца пазнаёміцца з такімі аб'ектамі, якія ствараюць непаўторнае аблічча менавіта гэтага месца турысцкага прызначэння, - з народнымі святамі і абрадамі, культурай побыту, рамёствамі, традыцыямі нацыянальнай кухні, нават, асаблівасцямі строяў і г.д. Безумоўна, укараненне разнастайных форм і жанраў фальклору ў турысцка-экскурсійны комплекс нашай краіны дазваляе распрацоўваць анімацыйныя праграмы ў нацыянальным стылі.

Выкарыстанне фальклору ў мэтах культурна-пазнавальнага турызму патрабуе вырашэння шэрагу задач, сярод якіх трэба вылучыць наступныя:

1. Выўленне сапраўдных носьбітаў аўтэнтычнай культурнай традыцыі і стварэнне на гэтай падставе турысцка-этнаграфічных рэгіёнаў. Напрыклад, ў турысцка-экскурсійныя маршруты ўжо ўключаны адноўлены ў 1997 годзе абрад «Цары» в. Семежава Капыльскага раёна, які занесены ў Сусветны спіс шэдэўраў нематэрыяльнай спадчыны ЮНЕСКА.

2. Супрацоўніцтва краязнаўцаў і экскурсаводаў з мэтай выкарыстання ў месце экскурсій вуснай фальклорнай спадчыны - паданняў, легендаў і інш., характэрных для канкрэтнага рэгіёну.

3. Арганізацыя ўзаемадзеяння паміж установамі турызму і культуры (Дамамі творчасці, этнаграфічнымі музеямі, цэнтрамі народных промыслаў і рамёстваў і інш.), фальклорнымі калектывамі пры распрацоўцы і ўкараненні фальклорных анімацыйных праграм, што станоўча адбіваецца на развіцці малых гарадоў краіны. Прыкладам такога плённага супрацоўніцтва з'яўляецца вельмі папулярны сёння турпрадукт «У гасцях у Зюзі Паазерскага» (Пастаўскі раён Віцебскай вобласці), у якім на падставе беларускай міфалогіі разгортваецца тэатралізаваны дзеянні з выкарыстаннем народных гульніў, песень, карагодаў, а таксама арганізавана частаванне стравамі беларускай кухні.

4. Арганізацыя продажу шырокага асартыменту сувеніраў - вырабаў народных майстроў. Сувеніры - гэта добрая памяць аб падарожжы. Аднак, трэба ведаць, што для турыста сувенір, зроблены не ў месцы наведвання, страчвае сваю значнасць.

Такім чынам, вырашэнне гэтых і іншых задач будзе спрыяць развіццю культурна-пазнавальнага турызму. Разам з тым выкарыстанне фальклорнай спадчыны ў мэтах турызму будзе садзейнічаць яе вывучэнню, захаванню і распаўсюджванню, а таксама пашырэнню рэсурсаў для прыцягнення турысцкіх патокаў.

Спіс літаратуры:

1. Рябова, Е.В. К вопросу о развитии культурно-познавательного туризма в Беларуси / Е.В. Рябова // Вестн. молодеж. науч. о-ва. - 2005. - № 1 (22). - С. 69-72.
2. Биржаков, М.Б. Анимация в программах делового туризма / М.Б. Биржаков, Н.Б. Раева // Туристские фирмы. - 2006. - Вып. 40 (8). - С. 105-118.